

DOCUMENT MARC POBRESA ZERO 2015

POSA-T'HO A L'AGENDA! 12 FRONTS EN LA LLUITA CONTRA LES DESIGUALTATS

La comunitat internacional ha aprovat els nous Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) a la Cimera Mundial sobre el Desenvolupament Sostenible, prèvia a la 70a Assemblea General de les Nacions Unides (NNUU). Els ODS substitueixen els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) aprovats a les NNUU l'any 2000 i que tenien l'any 2015 com a data per al seu acompliment. Els resultats són agredolços, ja que si bé s'han aconseguit alguns dels objectius marcats, com és el de reduir a la meitat la **pobresa extrema**, també és cert que **encara hi ha 1.200 milions de persones que viuen sota aquest llindar**.¹ Alhora, els 942 milions de persones que han sortit de la pobresa extrema no necessàriament han superat de manera definitiva la situació de vulnerabilitat.

Segons l'Informe de Desenvolupament Humà 2014 del Programa de NNUU per al Desenvolupament (PNUD),² un de cada cinc habitants del planeta viu en situació de pobresa: 1.500 milions de persones no tenen accés a aigua potable, sanejament, electricitat, educació bàsica o un sistema de salut i 800 milions de persones estan en risc de tornar a caure en la pobresa a causa d'alguna crisi o adversitat. Reduir la vulnerabilitat, a més de la fam i la pobresa, és un dels objectius que recull l'informe, que **fa una crida a la prestació universal de serveis públics i reclama sistemes de protecció** com la prestació d'atur i la regulació dels mercats de treball.

Per aquest motiu les NNUU proposen continuar treballant a favor l'eradicació de la pobresa i les desigualtats, aquest cop mitjançant nous objectius que puguin garantir la seva sostenibilitat en el temps. Els ODS engloben un total de disset objectius de desenvolupament que integren els vuit ODM. Fins el 2030 constitueixen l'**agenda de treball internacional per als diferents actors** públics, socials i privats compromesos a fomentar un desenvolupament sostenible que permeti reduir les desigualtats i promoure una major justícia social.

El primer ODS pretén **posar fi a la pobresa en totes les seves formes arreu del món** en els propers quinze anys, mentre que el desè té la fita de **reduir la desigualtat en i entre els països** durant aquest període. Cadascun dels objectius incorpora una sèrie de metes. Així, el desè ODS inclou garantir la igualtat d'oportunitats i reduir les desigualtats en matèria de resultats, en particular mitjançant **l'eliminació de les lleis, polítiques i pràctiques**

¹ Segons dades extretes del Banc Mundial entre 1981 i 2011 un total de 942 milions de persones varen sortir de la pobresa extrema, de les quals 753 es trobaven a la Xina.

Més informació a: Worldbank << <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>>>

² PNUD, 2014. *Informe de Desenvolupament Humà. Sostenir el progrés humà.*

PNUD, 2015. *Sostenir el procés humà: Reduir vulnerabilitats i construir resiliència.*

Document a :UNDP <<<http://hdr.undp.org/en/2014-report>>>

discriminatòries i la promoció de lleis, polítiques i mesures adequades a aquest respecte. Alhora, defensa adoptar **noves polítiques, especialment fiscals, salarials i de protecció social**, per aconseguir progressivament una major igualtat.

Un dels punts més rellevants d'aquests nous objectius de desenvolupament és que, a diferència del que passava amb els ODM, **obligaran tots els països del planeta**, inclosos els més enriquits, a complir amb determinades metes de desenvolupament adaptades al seu context. Per tant, **la societat civil podrà exigir als governs la seva aplicació** també en els països del nostre entorn.

A casa nostra es fa evident que cal continuar treballant per eradicar la pobresa i les desigualtats, ja que malauradament les vulneracions de drets i l'exclusió social són realitats existents a Catalunya. Aquesta situació posa de manifest la **necessitat d'un canvi de model econòmic, social i polític dirigit cap a la justícia global**, la qual té per objectiu la transformació de les relacions de poder que generen desigualtats, mitjançant, entre d'altres, la redistribució dels béns i l'educació per una ciutadania global.

Veiem amb preocupació com els postulats neoliberals continuen desballestant l'Estat del Benestar, cada cop més limitat i amb menys capacitat per reduir les creixents desigualtats, el que suposa renunciar progressivament a la responsabilitat pública de garantir els drets de les persones. Es trenca així, de manera inadmissible, el pacte social existent, amb tot el que això suposa.

El Govern català té la responsabilitat de desplegar un conjunt de **polítiques redistributives i redistributives** que facin possible la reducció de les desigualtats i l'eradicació de la pobresa, articulades al voltant de dos eixos: el dels ingressos i el de les despeses, especialment pel que fa a la inversió social.

Entenem les polítiques redistributives com aquelles que actuen sobre les **causes estructurals que generen desigualtats** i en prevenen la reproducció, atorgant als governs un paper més actiu i preventiu que permet reduir la posterior despesa social i redistributiva. Juntament amb el paradigma de la **inversió social anticipativa**, que defensa centrar-se en la preparació i l'apoderament en lloc de la reparació paliativa, la redistribució potencia el **poder públic com a actor principal de la cohesió social i de l'economia** mitjançant la seva funció reguladora, que decideix en quina mesura es mercantilitza la cobertura de les necessitats vitals, deixant més o menys protagonisme al mercat com a proveïdor de benestar.

La redistribució, en definitiva, té com a objectiu **fer que els mercats treballin pel benestar comú** i produeixin menys desigualtat de partida, oferint **un marc real d'igualtat d'oportunitats**, aspecte de suma importància, sobretot en un moment en el que l'ampliació de la bretxa de la desigualtat dificulta enormement que les polítiques redistributives per si soles puguin compensar-la. Segons la Comissió Europea, la inversió en programes i serveis públics universals (educació, sanitat i serveis socials) té més impacte, en termes d'equitat, que la despesa en forma de transferències monetàries directes.

D'altra banda, les polítiques redistributives són les que actuen sobre els efectes de les desigualtats, a través de la fiscalitat i les transferències monetàries, principalment les pensions i les prestacions socials. La plataforma Pobresa Zero continua reivindicant una **política fiscal justa i equitativa que redistribueixi la riquesa i garanteixi una vida digna** per a tothom. En aquest sentit, considerem la lluita contra l'evasió i el frau fiscal com una de les vies més efectives per combatre la pobresa i les desigualtats, però no només a través de la persecució dels infractors sinó també mitjançant la **presa de consciència del valor dels impostos** i la promoció d'un canvi cultural. Per aconseguir-ho cal assegurar la

integritat dels poders públics perquè tothom hi pugui confiar i una major equitat de partida per evitar la dicotomia entre contribuents i beneficiaris.

Alhora, no oblidem el conjunt de la despesa pública, i especialment les partides que garanteixen una educació universal, inclusiva, equitativa i de qualitat per a tothom i un accés universal a la salut, l'habitatge i els serveis socials, com un recurs fonamental per assegurar els serveis bàsics i disminuir les desigualtats. Tal com dèiem en la campanya 2014, “primer cal decidir quin Estat del Benestar volem i, un cop fet això, podrem crear un sistema tributari a mida que ens permeti sostenir-lo. Mai a la inversa.” Donada la **prioritat de les polítiques socials**, rebutgem per tant la sacralització de la reducció del dèficit públic introduïda amb la modificació de l'article 135 de la Constitució espanyola, que obliga totes les administracions a sotmetre's al principi d'estabilitat pressupostària i als estrictes dictats de la Unió Europea.

EN AQUEST CONTEXT, LA PLATAFORMA POBRESA ZERO, que agrupa més de 3.200 entitats catalanes de l'àmbit social, de pau, drets humans i cooperació, amb motiu de la commemoració el **17 d'octubre del Dia internacional per a l'eradicació de la pobresa**, RECLAMA als partits polítics i als representants institucionals que s'apunten a l'agenda les demandes i propostes que planteja AQUEST DOCUMENT per tal de fer de Catalunya un país més just, amb més benestar i on totes les persones tinguem les mateixes oportunitats per viure una vida digna i plena i que, alhora, contribueixi a fer possible aquesta realitat també arreu del món.

I. Construir un mercat de treball just i una economia centrada en les persones

La regulació del mercat de treball i de l'activitat econòmica condiciona en gran mesura la generació o prevenció de les desigualtats socials, ja que tal com reconeix l'OIT “el treball remunerat dignament ha de constituir la base de les estratègies encaminades a reduir la desigualtat.”³ A Espanya, la darrera reforma laboral ha agreujat una injusta situació de partida provocada per dues disfuncions importants que arrossega el nostre mercat de treball: la **dualitat estructural entre els treballadors estables i els precaris**, i la **forta vinculació entre el sistema de prestacions socials i les contribucions efectuades mitjançant les trajectòries laborals**. Ambdós factors són en bona part responsables de la poca capacitat redistributiva de l'Estat espanyol.

A més, la destrucció massiva de llocs de treball i la **devaluació interna de l'economia a través de la degradació de les condicions laborals** en els darrers anys han eixamplat les desigualtats més que en qualsevol altre estat desenvolupat del món.⁴ Entre 2006 i 2010, la diferència entre el 10% de rendes més altes i el 10% de les més baixes va augmentar un 20%. La precarització del mercat de treball es tradueix en reducció/deflació salarial, empitjorament de les condicions laborals, temporalitat, increment de les jornades parcials, indefensió davant situacions d'abús, màxima vulnerabilitat i inseguretat dels treballadors, i impossibilitat dels empleats d'exercir els seus drets. Afecta especialment els treballadors poc qualificats, però és un **fenomen transversal que perjudica tota la classe treballadora**: la prevalença de la precarietat a la feina és del 48% a Espanya (42,6% a Catalunya) i té una major incidència entre les dones (51,4% vs. 34,1% en els homes).⁵

Des de 2008, **les diferències entre els salaris més alts, els mitjos i els més baixos s'han incrementat** a escala mundial. A Espanya, el 2013 els sous van caure un 1,5% de

---

³ OIT, 2014. *Informe mundial sobre salaris 2014/2015*.

⁴ OIT, 2014. *Informe mundial sobre salaris 2014/2015*.

⁵ European Commission: Projecte Sophie <<<http://www.sophie-project.eu/index.htm>>>, informe sobre el mercat laboral. *Precariedad con corbata* <<<http://www.elperiodico.com/es/noticias/economia/precariedad-con-corbata-4329637>>>, El Periódico

mitjana, però en la franja dels salaris més baixos la caiguda ha estat del 14% nominal i de fins a un 21% en termes reals.⁶ Mentrestant, les remuneracions del conjunt dels directius van créixer un 3,5% respecte a l'any anterior. Des de l'inici de la crisi, els salaris dels nous contractes són un 40% més baixos⁷ i la **bretxa de gènere** –il·legal en tots aquells països que han ratificat el conveni 100 de la OIT sobre Igualtat de Remuneració— ha continuat augmentant fins assolir el 24% l'any 2012.

El fenomen dels “treballadors pobres” és la prova més contundent de la precarització laboral: a Catalunya representen el 15% de les persones que treballen.⁸ **A Espanya el salari mitjà està per sota de la mitjana europea** i al voltant d'un 60% de les persones assalariades cobren menys de mil euros al mes.⁹ Segons un informe del Fons Monetari Internacional,¹⁰ l'augment de la desigualtat es deu sobretot a la **creixent bretxa entre els sous alts, que es disparen, i els baixos**. Per reduir les diferències d'ingressos, el mateix organisme apunta tres factors: el poder dels sindicats, la formació de la població i la fortalesa de l'Estat de Benestar.

Quant a la **qualitat de l'ocupació**, entre el 2008 i el 2014 la proporció de contractes indefinits ha baixat un 60%, les ofertes de feina per a autònoms s'han multiplicat per dotze (270.000 d'ells “falsos autònoms”), els contractes en pràctiques han augmentat un 81% i els contractes a temps parcial han crescut un 42%.¹¹ Entre els aturats, un 20% reconeixen haver cobrat sense contracte durant el 2014, i entre els empleats un 10% cobren part del sou ‘en B’. A Catalunya, només el 7,5% dels contractes realitzats el primer semestre de 2015 van ser a jornada completa.

A banda de la regulació del mercat laboral, el model productiu i el pes de l'economia social i solidària són dos elements fonamentals. Cal superar el model basat en la construcció, el turisme i l'especulació associada a tots dos sectors, que ha provocat les bombolles immobiliària i financera, i **apostar per la indústria, el coneixement, els sectors d'alt valor afegit i l'activitat econòmica vinculada a l'atenció a les persones**, amb un elevat potencial de creixement. Si el model productiu no canvia, més de dos milions i mig d'aturats a Espanya corren el risc de no tornar a treballar mai i l'atur estructural se situarà al voltant del 12-13%.¹²

L'**economia social i solidària** reuneix uns requisits de propietat col·lectiva, gestió democràtica i responsabilitat social que la converteixen en l'**embrió d'un nou model econòmic basat en la persona, el compromís amb la comunitat, l'ètica i la justícia social**. No persegueix el lucre, sinó la satisfacció de necessitats bàsiques, i promou l'autoorganització d'una manera equitativa, democràtica, sostenible i fins i tot més eficaç que la de l'economia capitalista, apostant pel desenvolupament local i la dimensió humana de l'economia.¹³

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Establir un nou marc laboral** en què les relacions estiguin orientades a promoure l'equitat i la inclusió social, amb uns **contractes laborals que garanteixin l'estabilitat i la dignitat, un salari mínim més alt, una forquilla de salaris acotada** que limiti els

⁶ CCOO, 2015. *Desigualtat, pobresa i salaris*.

⁷ INE, 2013, *Encuesta de Estructura Salarial*.

⁸ Fundació Foessa, 2014. *Informe sobre exclusión y desarrollo social en España*.

⁹ Agència Tributària, 2010.

¹⁰ FMI, 2015. *La distribución de los ingresos y su papel en la explicación de la desigualdad*.

¹¹ ESADE i InfoJobs, 2015. *Informe InfoJobs ESADE 2015. Estado del mercado laboral en España* i informe CTAC-UGT. *La EPA detecta 270.000 'falsos' autónomos*, El Periódico <<<http://www.elperiodico.com/es/noticias/economia/epa-detecta-270000-falsos-autonomos-4415586>>>

¹² CCOO, 2015. *Desigualtat, pobresa i salaris*.

¹³ XES, 2009. *Hi ha una economia que és solidària*. Document a: XES:<< <http://www.xes.cat/docpdf/xs0006.pdf>>>

sous alts i una inspecció efectiva que combati els abusos i les irregularitats, incloent la discriminació laboral i salarial per raó de gènere, origen, edat o qualsevol altra condició.

- 2. Disposar d'un model de negociació col·lectiva** que reforci els drets laborals, una política de salaris decents, el **repartiment del treball** i la conciliació de la vida personal i laboral, posant el focus en el creixement de l'ocupació i la renda disponible dels treballadors.
- 3. Dur a terme polítiques de suport a l'economia social, solidària i local** i a les empreses que contribueixen a la transició cap a una **economia verda i sostenible**.
- 4. Garantir un paper directe del Govern** com a generador de canvis en les empreses i les relacions laborals a través de les **clàusules socials de contractació i compra pública**.
- 5. Potenciar i ampliar els programes específics que faciliten la incorporació al mercat laboral dels col·lectius amb especial dificultat** per accedir-hi (joves, persones aturades de llarga durada, dones, majors de 45 anys, persones discapacitades i/o amb trastorns mentals), i **preservar el model català de treball protegit**, mantenint i millorant el sistema d'ajuts als Centres Especials de Treball.

II. Educar sense deixar ningú enrere

La Declaració Universal dels Drets Humans i la Convenció sobre els Drets de l'Infant estableixen que totes les persones tenim dret a l'educació. L'educació és clau per un desenvolupament personal ple que ens permeti esdevenir persones lliures que participen en societat i exerciten els drets i deures de ciutadania en igualtat de condicions. Però malauradament no tothom gaudeix d'un mateix punt de partida. **L'èxit educatiu i acadèmic d'infants i joves està condicionat per la desigualtat econòmica i social**: l'origen sociocultural de la família, la condició d'immigrant i les característiques dels barris on viuen són alguns aspectes que llasten el seu camí.

En aquest context, garantir una **educació equitativa i de qualitat** resulta essencial¹⁴. Però en els darrers anys s'han produït **importants retallades en l'àmbit educatiu**: el pressupost d'educació de la Generalitat, inferior a la mitjana de la UE, disminuï l'any 2014 l'11,4%¹⁵ i la despesa per alumne també ha minvat¹⁶. La caiguda de la inversió social, acompanyada de l'augment de les necessitats, està afectant encara més l'accés de molts infants i joves a l'educació, les condicions d'escolarització i els resultats educatius. Un exemple és l'educació 0-3 anys: malgrat el consens sobre la seva importància, pel fet que els estímuls que rebem a l'inici de la vida tenen un impacte significatiu en el nostre desenvolupament¹⁷, i tot i els estudis que evidencien els avantatges d'accedir-hi, sobretot per als infants desfavorits¹⁸, la inversió s'ha reduït i s'han incrementat les quotes a càrrec de les famílies. La conseqüència és que els infants d'entorns vulnerables queden encara més exclosos¹⁹.

La realitat ens mostra que el nostre sistema educatiu no corregeix prou les desigualtats: procedir d'entorns menys afavorits suposa accedir més tard a l'oferta educativa, tenir pitjors resultats acadèmics i abandonar abans el sistema educatiu²⁰. Més enllà del fet que el 22,2% dels joves catalans deixen prematurament els estudis (més del doble de la mitjana UE) i

¹⁴ Així ho recull la Declaració d'Incheon, aprovada el mes de maig en el si del Fòrum Mundial sobre l'Educació.

¹⁵ 4.850 milions d'euros, molt per sota dels 5.770 milions corresponents al 2008.

¹⁶ De 5.433 euros el 2008 a 3.888 el 2013 (centres públics). Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, 2014. *Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya 2014*.

¹⁷ Heckman, J.J., 2011. *The economics of inequality. The value of early childhood education*. American Educator, 35(1).

¹⁸ Cebolla-Boado, Radl, H i Salazar, J., 2014. *Aprendizaje y ciclo vital: la desigualdad de oportunidades desde la educación preescolar hasta la edad adulta*. Estudios Sociales (núm. 39), Obra Social La Caixa.

¹⁹ Síndic de Greuges, 2015. *Informe sobre la igualtat d'oportunitats a l'educació infantil 0-3 anys*.

²⁰ Síndic de Greuges, 2014. *Informe sobre els Drets de l'Infant*.

que la taxa dels que ni estudien ni treballen és de les més altes d'Europa (20,1%), les dades revelen que **l'experiència escolar dels infants i joves empobrits no té res a veure amb la de la resta**: l'estatus sociocultural familiar condiona ara un 23% més els resultats educatius del que ho feia l'any 2003²¹; provenir d'un entorn socioeconòmic baix multiplica per sis el risc de fracàs escolar (35%)²² i mentre que el 75% dels fills de pares amb estudis universitaris continuen escolaritzats als 17 anys, el percentatge es redueix a poc més del 40% quan els pares tenen un nivell d'instrucció baix²³.

La pobresa, no només material, afecta negativament al procés educatiu de qui la pateix i provoca major fracàs i abandó dels estudis, el que condiona el posterior accés al mercat laboral, el tipus de feina i el nivell retributiu. I aquestes situacions sovint es transmeten de generació en generació. Així, l'educació, pilar fonamental de l'Estat del Benestar, veu trontollar el seu rol generador d'oportunitats i deixa de complir els objectius d'una societat democràtica articulada al voltant dels principis de l'Estat Social, el que suposa una **vulneració de drets i un atac a la convivència i a la cohesió social**.

Per altra banda, **l'educació és molt més que l'escolarització i el que passa a l'escola**. Educar engloba un ampli ventall d'experiències vitals²⁴ i allò que passa fora de l'horari escolar condiona molt. De nou, els infants i joves de famílies amb pocs recursos i de barris empobrits, amb menys oferta i xarxa d'activitats i serveis, veuen limitat l'accés a experiències educatives clau per al seu desenvolupament que sí que estan a l'abast d'altres sectors socials²⁵, el que torpedina la igualtat d'oportunitats²⁶.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Garantir la qualitat de l'ensenyament i la igualtat d'oportunitats per a tothom, tant pel que fa a l'accés com a les condicions** en què es produeix l'escolarització, tot eliminant els obstacles que ho impedeixen i assegurant una **escola pública inclusiva, diversa i gratuïta**. Això passa per incrementar la inversió en educació amb criteris redistributius, tot apostant per l'educació 0-3 anys especialment en barris vulnerables; lluitar contra la segregació per garantir una **escolarització equilibrada i diversa de l'alumnat en una xarxa educativa única**, on tots els centres sostinguts amb fons públics tinguin els mateixos drets i obligacions; i garantir la **gratuïtat efectiva de l'escolarització** (incloent sortides, colònies, llibres, així com el servei de menjador, també a secundària, per qui el necessiti, sempre en atenció normalitzada i reconeixent el seu caràcter educatiu), així com noves polítiques de beques que s'ajustin a les necessitats dels més vulnerables.
- 2. Enfortir les polítiques d'acompanyament i orientació continuada, tant a infants i joves com a les seves famílies**, donant resposta a les específiques necessitats presents al llarg de l'itinerari formatiu i educatiu, amb atenció especial als moments crítics del procés a fi i efecte de reduir l'absentisme, el fracàs i l'abandó escolar i establir un bon pont entre l'escola i el treball. Alhora, cal impulsar el rol de la família i promoure la seva participació activa com a agent educatiu essencial.
- 3. Impulsar la formació al llarg de la vida i dissenyar un sistema de noves oportunitats** que ofereixi solucions als joves que ni estudien ni treballen i que han abandonat prematurament els estudis. Cal revisar i ampliar l'oferta de formació professional i dels programes de noves oportunitats per afavorir el retorn dels joves amb poca formació al sistema educatiu.

²¹ Bonal, X., 2015. *Equitat i resultats educatius a Catalunya: una mirada a partir de PISA 2012*. Fund. Jaume Bofill.

²² Bonal, X., 2015. Op. cit.

²³ Síndic de Greuges, 2014. Op. cit.

²⁴ Observació General núm. 1 del Comitè de Drets de l'Infant.

²⁵ Bonal, X., 2012. *El dret a l'educació a Catalunya*. Docs Infància a Catalunya. Unicef Comitè de Catalunya.

²⁶ Albaigés, B. i Bonal, X., 2009. *El dret a l'educació a Catalunya: significat i vulneracions*. Societat Catalana, Anuari 2009. Associació Catalana de Sociologia (IEC).

- 4. Garantir el dret a l'educació més enllà de l'escola**, assegurant el dret d'infants, i joves, especialment d'entorns socialment desafavorits, a accedir a l'oferta d'educació no formal (activitats extraescolars, casals, centres oberts, activitats culturals i esportives, etc.) i impulsar aquesta oferta als barris on sigui insuficient, tot desenvolupant i consolidant **xarxes educatives comunitàries articulades entorn dels centres educatius públics**, que han d'esdevenir espais oberts a les necessitats d'infants, joves i les seves famílies.

III. Aplicar una fiscalitat justa

Per poder dur a terme polítiques públiques a favor de les persones més empobrides de la nostra societat orientades a garantir la igualtat d'oportunitats és imprescindible que les administracions disposin dels recursos econòmics necessaris. Una de les eines més eficaces per aconseguir-ho és l'adopció d'un **sistema fiscal just en què paguin més aquells que més tenen**. La política fiscal defineix el model de país i de societat que volem construir i és un pilar fonamental per a l'equitat. No es pot avançar en la lluita contra la pobresa sense abordar el problema de la desigualtat, ni es pot aspirar a reduir la desigualtat sense mirar simultàniament les polítiques de recaptació i les de despesa pública.

El Govern català encara té força marge de maniobra per augmentar la seva capacitat recaptatòria. Segons Eurostat, la pressió fiscal dins l'Estat espanyol l'any 2014 va ser set punts inferior a la mitjana dels països de la UE: un 37,8% del PIB davant el 45,2% europeu.²⁷ Per això **és imperatiu un canvi en les polítiques fiscals per fer possible una redistribució més justa i equitativa dels recursos**.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Obrir la fiscalitat a la participació social** per tal de mostrar els efectes positius de les polítiques públiques que es financen amb els ingressos provinents dels impostos recaptats. Obrir els comptes públics a la societat i al diàleg respon al principi de transparència i dona l'oportunitat a la ciutadania de millorar la proposta i la vigilància en l'assignació de recursos. Així mateix, demanem **facilitar la declaració i pagament dels impostos** amb la creació d'oficines de suport al ciutadà i als professionals, amb personal ben format, on poder assessorar-se correctament i pagar tots els impostos que es requereixin.
- 2. Augmentar la capacitat recaptatòria del Govern de la Generalitat** amb la reforma de l'impost sobre successions i donacions de manera que la possibilitat de recaptació a través d'aquest impost sigui la mateixa que abans de la seva reforma l'any 2008, quan es varen recaptar prop de 900 milions d'euros (el 2015 està previst recaptar-ne 424 milions). En tot cas, és necessari **desenvolupar una hisenda pròpia** que garanteixi els principis de proporcionalitat i responsabilitat en la redistribució de la riquesa per tal d'assegurar la justícia social.²⁸
- 3. Protegir l'esforç fiscal dels que menys tenen**. Cal evitar una major pressió sobre els impostos indirectes i establir criteris socials i de progressivitat en l'IVA, de manera que hi hagi un nou tipus superior per als articles de luxe (amb la reimplantació del 33% per a articles com els cotxes esportius, per exemple), així com incorporar les activitats culturals i el coneixement dins dels tipus reduïts d'IVA i ampliar el ventall d'articles bàsics taxats amb el tipus superreduït d'IVA al 4%. Alhora, és necessari **blindar les cotitzacions a la Seguretat Social**, que són bàsiques per garantir la sostenibilitat de la protecció social.

²⁷ Per més informació a: Eusostat <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6796757/2-21042015-AP>>

²⁸ Fiscalitat Justa, 2014. El cas a Catalunya. *Informe de la Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària*.

4. Potenciar la lluita contra el frau fiscal amb l'increment dels recursos humans i materials per tal de millorar la coordinació i col·laboració entre les diferents administracions que tenen assignades competències tributàries. Així mateix, cal desenvolupar una fórmula de control perquè el Parlament de Catalunya vetlli pels resultats de les actuacions de control del frau realitzades per l'Administració Tributària de Catalunya i garanteixi que les empreses no utilitzen paradisos fiscals per reduir la seva contribució fiscal, establint penalitzacions si és el cas.

IV. Desenvolupar un sistema de prestacions que garanteixi uns mínims per a tothom

En un context d'atur desbocat, destrucció d'ocupació prolongada en el temps -malgrat els primers indicis de canvi de tendència en els darrers trimestres- i precarització del mercat laboral, el creixent número de persones excloses del sistema de protecció social ha fet evidents les mancances i limitacions del model. A Catalunya hi ha **519.800 desocupats que ja no cobren subsidi ni prestació, 257.700 persones que viuen en llars que no tenen cap ingrés i 233.100 llars amb tots els seus membres a l'atur.**²⁹ L'elevada taxa de pobresa infantil a l'Estat espanyol –la segona més alta de la UE-28, que suposa dos milions i mig de nens i nenes pobres— és una de les xacres més injustes i doloroses d'aquesta situació.

A les limitacions de les prestacions vinculades a la trajectòria laboral se suma un **sistema de protecció** per a les persones que no perceben prestació per desocupació **complex, incoherent, fragmentat i insuficient**. La desconexió entre els recursos dependents de la Seguretat Social (principal instrument de l'Estat per fer front a la pèrdua d'ingressos) i les rendes mínimes autonòmiques es veu agreujada per un sistema de prestacions basat en **multiplicitat d'ajuts específics destinats a cobrir necessitats diverses i puntuals**, que no està concebut per combatre la pobresa i l'exclusió des d'una perspectiva global, amb caràcter preventiu i proactiu.

Les limitacions i els problemes inherents als programes d'ajut focalitzats –mancances en la cobertura, estigmatització dels beneficiaris, arbitrietat administrativa, creació de “trampes” i desincentius, alts costos administratius, dificultats de seguiment, cronificació de part dels beneficiaris, etc.— ens situen davant la **necessitat urgent de reformular el model per garantir uns ingressos mínims a tothom i assegurar-ne la sostenibilitat** des del punt de vista del finançament i la gestió administrativa.

La quantia de les prestacions actuals no arriba al salari mínim interprofessional i **la cobertura és insuficient per prevenir l'exclusió** que provoquen la manca d'ingressos i l'atur prolongat, així com per proporcionar un nivell de vida digne. A Catalunya, les restriccions pressupostàries i d'accés a la Renda Mínima d'Inserció han eliminat de facto el seu caràcter de dret subjectiu, i arreu de l'Estat espanyol milers de persones en situació de pobresa no compleixen els requisits per sol·licitar el recurs, no saben com tramitar-lo o desconeixen el seu dret.³⁰

Per altra banda, la no integració del sistema de protecció social amb el fiscal fa que, en la pràctica, s'estiguin pagant **nombroses “prestacions” amb efecte global regressiu sobre la redistribució de la renda** en forma de desgravacions, reduccions a la base imposable o deduccions en la quota dels impostos. Cal evitar aquesta dualitat –que genera inequitats, ineficiències i manca de coherència interna del conjunt d'impostos i prestacions,³¹

---

²⁹ EPA, 2015.

³⁰ European Minimum Income, 2014. *Informe sobre els sistemes de Rendes Mínimes a Espanya*.

³¹ Noguera, J.A y Hermida, P., 2013. *Integración de impuestos y prestaciones: una vía innovadora para la reforma de la protección social*. Grupo de Sociología Analítica y Diseño Institucional, UAB.

beneficiant en general els nivells de renda alts—, afavorir la transparència, acostar els tipus impositius efectius als nominal i, sobretot, garantir uns ingressos mínims a tothom.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

1. **Garantir uns ingressos mínims vitals per a una vida digna** a tota la ciutadania, en compliment de l'article 24.3 de l'Estatut de Catalunya i en la línia que planteja la Iniciativa Legislativa Popular per una Renda Garantida de Ciutadania. Més enllà de permetre fer front a les despeses quotidianes, la renda bàsica com a dret subjectiu ha d'instaurar **el valor de l'autonomia personal com a objectiu central de les polítiques socials** i afavorir que tothom participi en la governança col·lectiva, conjugant la lluita contra la pobresa amb una organització global del temps i del treball més humana i sostenible.
2. **Simplificar el sistema de protecció social** per agilitzar-ne la gestió i millorar-ne l'eficiència. El nou model de prestació única universal hauria d'administrar-se mitjançant una "finestreta única" en què un sol referent centralitzés l'atenció al ciutadà i alliberés altres recursos humans i administratius per a la resolució de problemes no necessàriament vinculats a la carència o insuficiència d'ingressos. D'aquesta manera, al mateix temps que **es reduiria la fragmentació i la complexitat** per la banda de les polítiques, **s'incrementaria la capacitat d'adaptació a la diversitat** de situacions i necessitats amb què ens trobem avui dia.

V. Assegurar un habitatge digne per a tothom

La situació d'emergència social és especialment greu en l'àmbit de l'habitatge. Des de l'any 2008 s'han iniciat més de 110.000 execucions hipotecàries. Només en el primer trimestre de 2015 es van realitzar 3.584 execucions hipotecàries sobre habitatges habituals a Catalunya.³² A aquesta problemàtica s'hi afegixen les dificultats que tenen les famílies per afrontar el lloguer, fet que fa que més de dues terceres parts dels 50 desnonaments diaris que s'executen a Catalunya tinguin com a causa l'impagament del lloguer. **L'any 2014**, a Catalunya, hi va haver 2.500 desnonaments, xifra que suposa una **mitjana de 7 desnonaments al dia**. Alhora, més de **320.000 famílies pateixen pobresa energètica** - entesa com la dificultat per afrontar les factures dels subministraments bàsics d'electricitat, gas i aigua- i moltes ja han patit talls continuats de subministrament. Es calcula que més de 683.700 persones no poden mantenir casa seva a una temperatura adequada³³.

No es pot oblidar la **responsabilitat de les diferents administracions públiques** que han legislat a favor de l'accés d'un habitatge en règim de propietat com única forma d'accés a un habitatge estable, fet que ha suposat un sobreendeutament de les famílies, alhora que ha marginat altres formes d'accés a l'habitatge com el lloguer. La **desgravació fiscal de la compra**, la inestabilitat i inseguretat dels inquilins davant una **lleï d'arrendaments urbans que defensa els interessos del propietari**, la **desregulació del mercat hipotecari** que permet hipoteques a 50 anys, la **inexistència d'un parc públic de lloguer i la manca de control i restricció sobre el crèdit**, han empès a milers de famílies a endeutar-se per damunt les seves possibilitats per accedir a un habitatge. La **nefasta regulació del sistema bancari fa que ara, les famílies amb dificultats d'ingressos no només corrin el risc de perdre les seves cases i quedar-se al carrer, sinó també de mantenir part del deute**.

Així mateix, cal recordar que a Catalunya hi ha unes **37.000 persones amb greus problemes d'allotjament, de les quals més d'11.500 no tenen llar**. Només a la ciutat de

---

³² INE

³³ Idescat, 2015.

Barcelona s'estima que hi ha prop de 3.000 persones sense llar. En l'últim recompte que va tenir lloc el passat 26 de maig, es van comptabilitzar 892 persones dormint al carrer³⁴. La principal causa d'aquesta situació és la pèrdua de treball, que impossibilita fer front al pagament de l'allotjament.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Ampliar el parc públic de lloguer de pisos a Catalunya**, que actualment es troba per sota del 2% del total del parc immobiliari. En concret, proposem ampliar el Fons d'Habitatges de Lloguer Social, afegint-hi més habitatges buits propietat de les entitats financeres i grans tenidors d'habitatge, tant per mitjà de la compra fent ús del nou dret de tempteig i retracte, com per mitjà de la cessió obligatòria per un període de tres anys establerta en la Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica. Alhora, cal fomentar nous usos alternatius de tinença de l'habitatge, com ara la cessió d'ús, la masoveria urbana o les cooperatives d'habitatge, especialment per a les persones joves que tenen dificultat per accedir al seu primer habitatge.
- 2. Aprovar i desenvolupar el reglament de la Llei 24/2015, del 29 de juliol**, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, per fer efectiu el mecanisme de segona oportunitat per a les famílies sobreendeutades per habitatge habitual, amb la finalitat de deslliurar-les de deutes que s'hagin pogut contreure amb el contracte d'hipoteca; per garantir que abans d'interposar qualsevol demanda judicial d'execució hipotecària o de desnonament per impagament de lloguer, el demandant ofereixi als afectats una proposta de lloguer social per un període de tres anys; que, en cas que s'arribin a executar els desnonaments, que l'administració ofereixi un real·lotjament digne i adequat a les famílies desnonades; per garantir que les empreses subministradores es posin en contacte amb serveis socials abans d'efectuar un tall de subministrament per assegurar que la persona no es troba en situació de vulnerabilitat; i que l'administració signarà els acords necessaris amb les companyies de subministrament per establir línies d'ajut de les persones en situació de vulnerabilitat.
- 3. Incrementar el parc de centres d'acollida i menjadors** per a persones sense sostre, tant en quantitat com en l'ampliació d'horaris d'obertura per tal de poder garantir l'allotjament nocturn i el servei dels àpats corresponents, tot i que la Generalitat no té competències plenes.

VI. Garantir els serveis socio-sanitaris com a dret

La posada en funcionament de sistemes sanitaris públics durant el segle XX va respondre a una **concepció solidària de la medicina**, dels més rics amb els més pobres i de les persones sanes envers les malaltes, constituint l'atenció sanitària de la població com un dels pilars dels anomenats Estats del Benestar. Aquest Estat del Benestar avui es troba en crisi a causa de les polítiques de retallades que els governs apliquen per reduir el dèficit acumulat dels comptes públics.

A la UE-15, vuit països –Dinamarca, Finlàndia, Irlanda, Itàlia, Portugal, Regne Unit, Suècia i Espanya— es regeixen pel model de sistema nacional de salut, sent el seu **finançament sanitari majoritàriament a través dels impostos**. Aquest model es basa en la solidaritat (qui més té, més paga) i la resta dels impostos pivota fonamentalment sobre el valor afegit, si bé, també s'hi destinen alguns altres gravàmens com és el cas dels hidrocarburs, l'alcohol, el tabac o l'electricitat.

---

³⁴ Per més informació a :Fundació Arrels <<www.arrelsfundacio.org>>

El Govern Espanyol pretén acabar amb un dret bàsic i fonamental per a qualsevol persona aconseguit des dels anys 80 per la **Llei General de Sanitat (1986)** i reafirmat per la **Llei de Cohesió del Sistema Nacional de Salut, (2003)**, on s'especifica que "tots els espanyols i els estrangers en territori nacional són titulars del dret a la salut", i actualitzat l'1 de gener de 2014 mitjançant l'entrada en vigor de la **Llei de salut pública (2011)**.

Així, **els copagaments posen en perill l'equitat del sistema sanitari** per raó de classe social i poden crear problemes d'inequitats, barreres d'accés a l'atenció sanitària, etc., ja que suposen una discriminació addicional i injusta per als col·lectius amb més problemes de salut, com les persones grans, les que pateixen malalties cròniques, les que suporten qualsevol tipus de discapacitat i les que estan esperant diagnòstic o tractament.

D'altra banda, la política sanitària, la salut pública i la prestació de serveis s'han de basar en **proves fiables procedents d'investigacions d'alta qualitat**, mentre que ara s'investiga el que és més rendible, no el que és més necessari.

A més, sabem que **el país envelleix ràpidament**, que les famílies són més petites i més fràgils que fa una generació, i que les pressions de la vida laboral –que poden afectar homes i dones per igual- fan molt difícil l'atenció continuada a familiars o amics de les persones dependents. **Cal un nou model d'atenció socio sanitària.**

Les polítiques i els **sistemes de prestació dels serveis sanitaris i socials** actualment disponibles al nostre país presenten disfuncions que generen costos innecessaris i bloquegen els avenços cap a una atenció de qualitat i veritablement centrada en les persones. Ens referim a qüestions com la prioritització de les estructures d'atenció per sobre de les persones ateses, la fragmentació i manca de continuïtat de l'atenció, la insuficient coordinació i col·laboració entre els actors implicats, i la incapacitat manifesta de dotar aquestes polítiques dels recursos necessaris per afrontar les necessitats reals de la població.

Un element subjacent a pràcticament tots aquests problemes és la inexistència d'una integració efectiva entre les dues grans dimensions de l'assistència, la sanitària i la social. És un fenomen que té més d'una causa, però i ha un fet que resulta evident a qualsevol usuari del sistema, i és el fet que, malgrat que es parli en abstracte del dret de les persones a obtenir atencions (sanitàries i/o socials) del sistema públic quan objectivament ho necessitin, a la pràctica, en la legislació i les polítiques concretes, trobem una **forta asimetria entre els drets i deures dels usuaris del sistema sanitari i els dels usuaris del sistema de serveis socials.**

Així, mentre l'assistència sanitària està garantida per llei, tot i les cues i les llistes d'espera, **els serveis socials són majoritàriament definits com de concurrència, és a dir, que la seva efectivitat depèn en darrera instància de la disponibilitat pressupostària.** D'altra banda, mentre l'assistència sanitària és majoritàriament gratuïta (amb excepcions, com els productes farmacèutics), **els serveis socials estan majoritàriament condicionats a copagaments per part dels usuaris.**

En definitiva, qualsevol millora substancial del sistema passa perquè **àmbits com la salut i els serveis socials, però també l'educació, el treball, l'habitatge i d'altres, aprenguin a pensar i actuar conjuntament**, tenint sempre com a marc de referència la persona.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, **POBRESA ZERO RECLAMA:**

1. Que el **percentatge del PIB** destinat a la despesa pública catalana sanitària i social convergeixi amb la despesa pública mitjana de la UE15.

2. Garantir uns **“sistemes nacionals” de salut i de benestar** en el qual tots els residents tinguin dret als serveis sanitaris i socials, finançats majoritàriament a través dels impostos. Es basa en la solidaritat o el principi redistributiu i possibilita l'accés universal, sota control del Parlament. És un recurs universal, estable i fàcil de recaptar en els països en els quals el sistema fiscal està organitzat correctament: una part molt important dels recursos són obtinguts de les rendes de manera progressiva en base al principi que qui més té, més paga, i la resta del finançament es completa amb els impostos sobre el valor afegit i altres gravàmens.
3. Desenvolupar un **sistema català d'atenció centrat en la persona i les seves capacitats**, que promogui la seva autonomia tant en la configuració de la vida quotidiana com en la participació i decisió sobre el tipus d'atenció que vol rebre, mitjançant un sistema que incorpori sistemàticament la **prevenció del risc sanitari i social**, i que davant les necessitats d'atenció continuada i més o menys intensa, sigui capaç de donar respostes personalitzades, amb carteres de serveis flexibles i de qualitat, amb la durada necessària i assequibles per a tots els pressupostos familiars.
4. Incorporar **estudis de desigualtats socials en l'avaluació dels programes de salut** com a contribució fonamental per a la seva millora. Si no traduïm els objectius en resultats concrets en termes d'indicadors de salut i factors de risc, els plans de salut es queden en bones intencions.
5. Donar passos efectius cap a la **integració de l'atenció social i la sanitària**, situant el dret a l'assistència social al mateix nivell que té actualment el dret a l'assistència sanitària; és a dir, com un dret fort, de caràcter subjectiu i universal. Implementar, així mateix, un ambiciós **programa de modernització dels sistemes social i sanitari** amb la prioritat de garantir la continuïtat i la qualitat assistencial, la facilitat d'accés al sistema i l'ús equitatiu, eficient, sostenible i transparent dels recursos públics esmerçats.

VII. Eradicar les polítiques migratòries racistes

El context de crisi socioeconòmica i de model que estem vivint ha marcat un canvi de paradigma en matèria migratòria, ja que els darrers anys s'ha invertit el balanç entre noves arribades i sortides. Així, per primer cop en molt de temps, països com el nostre han esdevingut emissors de persones migrants més que receptors. Lluny de generar un efecte mirall i per tant, una reflexió i un **canvi en lleis i polítiques que defineixen l'apartheid jurídic que sotmet a la població d'origen immigrant a una ciutadania de segon nivell**, aquest s'ha consolidat o fins i tot agreujat. El desmantellament de l'Estat del Benestar afecta especialment la població d'origen immigrant, i sobretot les persones en situació administrativa irregular, de tal manera que les vulneracions de drets com la salut i l'habitatge són sistemàtiques.

Aquest to criminalitzador i sovint racista de lleis i polítiques es tradueix en un caldo de cultiu per a la discriminació en els nostres barris i ciutats. La competència pels recursos i la concepció dels migrants com a subjectes de menys drets genera una divisió de la ciutadania i la culpabilització de part de la mateixa, que funciona molt bé per tenir un boc expiatori sobretot en moments com l'actual.

Tanmateix, la crisi de refugiats que estem vivint els darrers mesos posa de manifest el concepte Europa fortalesa i la manca de polítiques d'acollida, a més d'assenyalar que **les grans migracions que es produeixen en els nostres dies tenen, en origen, una causa d'injustícia**, sovint alimentada per la comunitat internacional que hi amaga, en benefici propi, interessos econòmics i/o polítics. En aquest marc, entenem que la població civil no és més que víctima d'aquesta situació i rebutgem, per tant, qualsevol acte i/o manifestació que criminalitzi les persones pel sol fet de provenir d'altres països, cultures o religions.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Desmantellar l'Europa fortalesa en pro d'un pacte a nivell europeu** que plantegi les lleis i les polítiques amb l'objectiu de **garantir la igualtat de drets i d'oportunitats i la no-discriminació**. Cal apostar per la pedagogia en tots els àmbits, assumint que Europa té moltes cares i moltes llengües, però que totes pertanyen a ciutadans i ciutadanes subjectes de drets, independentment del seu origen.
- 2. Derogar l'actual Llei d'Estrangeria 4/2000, d'11 de gener sobre Drets i Llibertats dels Estrangers a l'Estat espanyol i la seva Integració Social**, modificada per les lleis orgàniques 8/2000, 14/2003 i 2/2009, així com les corresponents directives europees. Entenem que aquestes normatives violen drets fonamentals de les persones que no tenen els papers que sol·liciten les autoritats. Per aquest mateix motiu, demanem també la **no execució de les ordres d'expulsió, el cessament de les detencions arbitràries al carrer** i el reconeixement dels plens drets de totes les persones que viuen al nostre territori.
- 3. Tancar els Centres d'Internament d'Estrangers**, ja que aquests espais de reclusió no garanteixen els drets més fonamentals de les persones detingudes il·legalment per una falta administrativa, com són el de disposar de garanties legals bàsiques i tenir assegurada la integritat personal.
- 4. Facilitar l'empadronament de totes les persones immigrades** com a condició fonamental per afavorir l'exercici de la resta de drets, en especial l'accés a la targeta sanitària i l'atenció sense restricció ni discriminació, l'accés a un habitatge digne i el dret a vot de totes les persones residents als municipis catalans. La situació irregular de les persones d'origen estranger en cap cas ha de comportar una vulneració dels drets dels seus fills menors d'edat, que abans d'estrangers són infants i mereixen una protecció especial.
- 5. Exigir el dret al vot per les persones immigrades**, apostant així per una democràcia plena, pel reconeixement de la ciutadania de les persones d'origen immigrat i per la justícia global.

VIII. Fomentar un comerç equitatiu i sostenible entre els països

El comerç hauria de fonamentar-se en l'intercanvi equitatiu dels productes i coneixements desenvolupats per les diferents comunitats, a partir de les seves singularitats i potencialitats. Tanmateix, la realitat ens mostra que els actuals intercanvis comercials provoquen greus danys sobre els drets econòmics, socials i culturals de les poblacions més vulnerables. En efecte, l'actual model comercial està destruint mitjans de subsistència i sabers ancestrals de moltes comunitats arreu del món, principalment d'aquelles que estan més arrelades a la natura. D'altra banda, fa temps que coneixem els **límits ambientals del model de consum**. La petjada ecològica (entesa com l'agregació del consum de recursos naturals, la generació de residus i l'ocupació d'un espai on poder dur a terme aquestes accions) que genera és del tot insostenible. De fet, la UE té una de les petjades ecològiques més elevades del planeta, amb els consegüents impactes i desequilibris que això genera sobre altres comunitats d'arreu del món pel que fa a desposseïció de terres, aigües i altres recursos naturals.

Davant d'aquesta situació **és imperatiu abordar un nou marc** que cerqui un comerç equitatiu entre els països i que sigui, alhora, respectuós amb la sostenibilitat del planeta. Aquest nou model comercial **ha de basar-se en el respecte dels drets humans i en el respecte dels compromisos internacionals** i les obligacions jurídiques de la UE, a fi de garantir la coherència de les seves polítiques en tots els seus àmbits d'actuació.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Anul·lar o aturar els Tractats de Lliure Comerç (TLCs) bilaterals i regionals que ha signat o està negociant la UE amb països i regions d'altres parts del món.** L'objectiu últim dels TLCs és liberalitzar els béns i serveis, mitjançant la rebaixa o eliminació dels aranzels, així com afavorir les inversions de capital entre les regions. Tanmateix, això es fa donant major poder a les empreses transnacionals en detriment dels poders polítics públics escollits democràticament. D'aquesta manera **es prioritzen els beneficis econòmics empresarials per sobre dels drets humans i el benestar de les persones i el medi ambient**, ja que en la seva majoria acaben donant molts més drets i garanties jurídiques a les empreses que als Estats, al privilegiar les inversions de les empreses per sobre de les legislacions nacionals. Així, la lògica del mercat se situa per damunt dels drets de les persones en termes laborals, de salut, d'educació i/o mediambientals.
- 2. Promoure la sobirania alimentària com a resposta a les actuals crisis alimentària, de pobresa i climàtica.** La sobirania alimentària és el dret dels pobles a consumir aliments sans i culturalment adequats, produïts mitjançant mètodes sostenibles, així com a definir els seus propis sistemes agrícoles i alimentaris. Desenvolupa un model de producció camperola sostenible que afavoreix les comunitats i el seu entorn. Situa les aspiracions, necessitats i formes de vida d'aquells que produeixen, distribueixen i consumeixen els aliments en el centre dels sistemes alimentaris i de les polítiques alimentàries, per davant de les demandes de mercats i empreses. Es basa en la convicció que les camperoles i els camperols, incloent-hi els petits pescadors, pastors i pobles indígenes, que constitueixen gairebé la meitat de la població mundial, són capaços de produir aliments per a les seves comunitats i alimentar el món de forma sana i sostenible. La sobirania alimentària dóna **prioritat a la producció i el consum local d'aliments**. Proporciona a un país el dret de protegir els seus productors locals de les importacions barates i controlar la producció. Garanteix que els drets d'ús i gestió de terres, territoris, aigua, llavors, bestiar i biodiversitat estiguin en mans de qui produeix aliments i no del sector empresarial

IX. Exigir el control de les transaccions financeres

En les darreres dècades diferents decisions polítiques i econòmiques preses per les elits mundials han fet que **l'economia especulativa anés guanyant pes en detriment de l'economia productiva**. Aquest fet és certament preocupant, ja que l'economia productiva, també coneguda com economia real, és la que, en definitiva, pot generar béns i serveis per a cobrir les necessitats més bàsiques i, alhora, crear ocupació. Entre els factors que han anat fent guanyar pes a l'economia especulativa es poden trobar, entre d'altres, la progressiva liberalització dels mercats de capitals, la supressió del patró dòlar-or per part dels EUA als anys 70 del segle passat, el desenvolupament de nous i complexos productes financers, la creixent desregulació dels mercats o la impunitat que encara ostenten els paradisos fiscals.

Per fer front a aquesta realitat, **és necessari tornar a regular els mercats de capitals**. En aquest sentit, una de les propostes que té més suport per part de la ciutadania és la d'implementar un **impost global que gravi fiscalment les transaccions especulatives**, alhora que permeti obtenir recursos financers per impulsar el desenvolupament dels països empobrits, ajudar a finançar la lluita contra el canvi climàtic i establir, mantenir o enfortir els sistemes de protecció social a tots els països. Aquest impost, a més a més, tindria un efecte estabilitzador sobre els preus dels actius financers, **afavorint el creixement econòmic i l'ocupació**. L'Impost sobre les Transaccions Financeres (ITF) és una proposta per gravar els moviments de capital en un sector que afavoreix essencialment l'especulació a gran

escala sobre les divises i altres actius de l'economia no productiva, però també sobre els recursos energètics i, fins i tot, sobre els aliments.

D'altra banda, són nombrosos els estudis que mostren que **els paradisos fiscals són l'autèntic forat negre de les finances internacionals**, ja que faciliten que cada any surti de forma il·lícita un bilió de dòlars dels països empobrits, a més de ser refugi de capitals que provenen de la violació dels DDHH i dels conflictes armats.³⁵ Davant aquesta situació cal que els nostres governs adoptin i promoguin mesures legals i administratives concretes i eficaces per **afavorir la transparència financera i combatre l'evasió, el frau fiscal i el blanqueig de capitals** procedents de tot tipus de delictes, mitjançant els paradisos fiscals o centres financers per a no residents. No existeix cap justificació per permetre marcs fiscals desiguals i l'elusió de la responsabilitat fiscal d'uns pocs (multinacionals i grans fortunes) davant els esforços suportats per la resta de la ciutadania. L'eradicació dels paradisos fiscals és perfectament possible i és una exigència política i moral que compta amb un ampli consens social.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Promulgar una Llei catalana contra l'elusió i l'evasió fiscal a la propera legislatura** que inclogui l'exclusió de la contractació pública d'aquelles empreses que estiguin radicades o operin en paradisos fiscals tal com va aprovar el Parlament de Catalunya el passat juny de 2015.³⁶
- 2. Implementar l'ITF i eliminar definitivament els paradisos fiscals.** El Parlament de Catalunya i el Govern de la Generalitat han de promoure i donar suport a qualsevol iniciativa internacional orientada a recuperar els recursos que legítimament pertanyen als ciutadans i a les ciutadanes, i vetllar perquè se'n generin altres d'addicionals suficients per combatre les desigualtats socials.

X. Auditar el deute públic per dilucidar la seva legitimitat

El Consell de Drets Humans de les Nacions Unides recorda que "tot Estat té la responsabilitat primordial de promoure el desenvolupament econòmic, social i cultural de la població i, a aquest efecte, té el dret i l'obligació de triar els seus objectius i mitjans de desenvolupament i no s'ha de veure condicionat per fórmules específiques de política econòmica externes", i afirma que "des del punt de vista dels drets humans, **la liquidació de deute amb fons oportunistes en condicions abusives té un efecte negatiu directe** en la capacitat dels governs per a complir les seves obligacions en matèria de drets humans, especialment els drets econòmics, socials i culturals".

En aquest marc, la societat civil considera que les càrregues excessives de deute que tenen un impacte negatiu en el compliment efectiu dels drets humans poden arribar a ser deutes il·legítims. Un deute és il·legítim si procedeix de préstecs que atempten contra la dignitat de la vida de la ciutadania i posen en perill la convivència pacífica dels pobles. La il·legitimitat pot provenir de la manera com varen ser concedits, de la seva gestió, de l'objecte que varen finançar i/o dels seus impactes sobre la població o el medi ambient. Es tracta, per tant, de

³⁵ Per més informació a : l'informe "La il·lusió fiscal", d'OxfamIntermón

<<<https://oxfamintermon.s3.amazonaws.com/sites/default/files/documentos/files/LaIl%C2%B7lusioFiscal.pdf>>>

³⁶ Estudiar, detectar i activar els mecanismes necessaris per a prohibir la contractació d'empreses privades per a prestar serveis públics que tinguin la seu social en paradisos fiscals o societats que formin part de la matriu industrial domiciliada en paradisos fiscals, atès que el marc legal vigent de contractació pública no estableix aquesta causa com a motiu de prohibició per a contractar." Moció 223/X del Parlament de Catalunya sobre les externalitzacions, els subcontractes i les privatitzacions dels serveis públics. Tram. 302-00300/10. Aprovació Ple del Parlament. Sessió 56, 19.06.2015, DSPC-P 113.

deutes que es deriven d'acords financers que violen els drets humans o els principis de dret internacional reconeguts per les nacions del món i que regeixen les relacions entre els estats i entre els pobles. Des d'aquesta lògica, el deute extern podria ser considerat com un mecanisme de dominació i empobriment que perpetua unes relacions Sud-Nord injustes i desiguals, que responen fonamentalment als interessos dels creditors i, en concret, de les elits econòmiques (al Nord i al Sud).

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Dur a terme auditories dels deutes exigits a les administracions públiques** mitjançant processos participatius i transparents, amb la finalitat de dirimir la seva legitimitat. El seu objectiu ha de ser determinar l'origen dels deutes, la seva composició, els seus responsables polítics i privats, i els creditors principals.
- 2. Demanar responsabilitats polítiques i judicials** a aquelles persones que han contractat i/o contractat deutes que han acabat vulnerant els drets humans de la ciutadania.
- 3. Regular les condicions per a l'endeutament futur**, de manera que no es puguin contraure en nom de la ciutadania deutes que impedeixin l'atenció a les seves necessitats bàsiques.

XI. Supervisar les inversions realitzades per empreses transnacionals

Tot i que la gran majoria dels països que conformen la comunitat internacional reconeixen la universalitat dels DDHH, els governs tendeixen a limitar la seva responsabilitat a l'interior de les seves pròpies fronteres. Aquest fet comporta, *de facto*, **un buit en la protecció real dels DDHH a nivell internacional** que és aprofitat per les empreses transnacionals en nombrosos ocasions al no veure's obligades a respectar-los allà on inverteixen. Malgrat l'esforç desenvolupat des de Nacions Unides per pal·liar aquesta situació, fins ara només s'han pogut establir una sèrie de principis rectoris que tan sols són directrius voluntàries no vinculants.

Ara bé, res impedeix que un Estat pugui convertir en obligatoris per a les seves empreses els compromisos voluntaris que ja existeixen. Per aquest motiu, cal establir **mecanismes de control i supervisió a les empreses transnacionals**.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Crear un observatori o centre d'estudis públic català** que tingui la capacitat d'emetre informes independents sobre els impactes de la inversió catalana a l'exterior quant a la salvaguarda dels DDHH, la promoció de la pau i el desenvolupament humà sostenible. Alhora, també haurà de poder fer seguiment de les denúncies presentades per les poblacions afectades per les pràctiques de les transnacionals. Aquest haurà de ser un observatori independent i públic amb la participació d'ONGs, moviments socials, sindicats, universitats i les comunitats potencialment afectades.
- 2. Incorporar el respecte als DDHH, la cultura de la pau i el medi ambient a la promoció de la internacionalització de l'economia catalana** com una norma d'obligat compliment a l'hora de donar suport a una empresa per a la seva acció exterior. De la mateixa manera, és necessari **reforçar les exigències dels plecs de clàusules administratives generals de contractació**, a fi i efecte de garantir que les empreses contractades respecten els drets humans, econòmics, socials, culturals i mediambientals arreu on operen. En el cas d'evidències d'incompliment, fer públic el nom de les empreses per garantir que no tornen a rebre cap suport públic.
- 3. Comprometre les Delegacions del Govern, els Centres de Promoció de Negocis d'ACCIÓ i les oficines de l'Agència Catalana de Turisme** distribuïdes arreu del món a

disposar d'un codi ètic de protecció dels DDHH i de promoció de la pau que sigui d'obligat compliment, tant per les empreses catalanes que operen en els països on són presents com per les seves filials, proveïdores i subcontractistes. Caldrà garantir que les delegacions comercials de promoció de la internacionalització de l'economia catalana que es duen a terme des del Govern de la Generalitat integren la **protecció dels drets humans, econòmics, socials i culturals i del foment de la pau com a principis bàsics** de la seva futura activitat econòmica.

- 4. Donar suport a la creació d'un tribunal internacional d'empreses transnacionals i DDHH** encarregat de tutelar i executar les sentències que demostrin violació dels DDHH i la perpetuació de conflictes armats per part de les empreses. Aquest tribunal haurà de garantir que les persones i comunitats afectades tinguin accés a una instància judicial internacional independent per a l'obtenció de justícia per violacions dels drets civils, polítics, socials, econòmics, culturals i mediambientals. També serà l'encarregat d'acceptar, investigar i jutjar les denúncies interposades contra les empreses transnacionals, Estats i institucions internacionals econòmico-financeres per violacions de DDHH i per la responsabilitat civil i penal derivada de crims econòmics, corporatius i ecològics internacionals. **Les sentències i sancions d'aquest tribunal seran executives i d'obligat compliment.**

XII. Implementar una política pública de cooperació internacional coherent i justa

L'any 1970 els països enriquits es varen comprometre per primera vegada en el si de les Nacions Unides a **destinar el 0,7% del seu Producte Interior Brut al foment del desenvolupament dels països més empobrits**. Tot i que aquest compromís ha estat renovat reiteradament per part dels governs, al llarg d'aquest 45 anys mai s'ha assolit aquesta mítica fita. D'altra banda, **aquest percentatge ha quedat desfasat** donat el vertiginós augment de les desigualtats que s'està produint en les darreres dècades entre les poblacions més riques i les més pobres. Tot i així, el 2014 l'import que varen destinar els països de l'OCDE a l'Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD) tan sols va arribar al 0,29% del PIB. En el cas català, l'escenari encara és més desolador ja que el 2014 l'AOD se situà en el 0,01% en relació al seu PIB i en el 0,04% en relació al pressupost de la Generalitat.

El 0,7% del PIB és més aviat una meta simbòlica, ja que els recursos que es destinen a cooperació per part dels governs de l'OCDE són molt menors que no pas els que surten d'aquests països per retornar el pagament de deutes públics o per repatriar beneficis de les inversions estrangeres directes. D'aquesta manera, **els països empobrits acaben convertint-se en creditors nets dels països enriquits**. Així, l'any 2013 els governs del Sud varen reemborsar en concepte de pagament del deute 190.000 milions de dòlars, xifra molt superior al que varen rebre oficialment com AOD (150.000 milions de dòlars). Alhora, cal considerar l'hemorràgia que constitueix la repatriació dels beneficis de les transnacionals (420.000 milions de dòlars el 2013),³⁷ donat que són recursos que s'escapen dels països empobrits i no podran servir al seu desenvolupament ni al finançament de polítiques socials públiques.

De fet, s'estima que de mitjana per cada dòlar que arriba als països empobrits —principalment via inversions estrangeres directes i AOD— en surten dos a través de fluxos financers il·lícits, evasió i elusió fiscal i pagament del deute extern. Tot i així, l'assoliment del 0,7% del PIB per part dels països enriquits evidenciarà una mínima **voluntat política d'acompanyar els processos d'apoderament** i d'alleujament dels pobles més empobrits. De la mateixa manera que també ho seria desenvolupar un pla de

³⁷ Per dades de deute i transferència de la IED veure pàgina 21 del següent Informe del Banc Mundial: <<Httos://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10988hh6/20722/9781464804137.pff?sequence=1>>

coherència de polítiques per tal de garantir que totes les mesures que es duen a terme des del governs estan alineades amb els objectius de la política de cooperació al desenvolupament.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, POBRESA ZERO RECLAMA:

- 1. Garantir la coherència de polítiques com un element transversal al conjunt de l'acció de l'Administració catalana** per fomentar el desenvolupament humà sostenible, la igualtat de gènere, l'apoderament de les dones, els drets humans i la construcció de pau des de tots els seus nivells d'acció. Això suposa **promoure la coherència de tota l'acció exterior del Govern amb els principis, els valors i els objectius de la política de cooperació per al desenvolupament**. Aquest compromís implica identificar i revertir els efectes negatius de les estratègies i polítiques públiques sobre el desenvolupament humà, social i ambiental, de manera prèvia a la seva concepció i execució.
- 2. Destinar una partida equivalent al 0,7% dels ingressos corrents incondicionats de la Generalitat de Catalunya** a favor de la promoció dels drets humans, l'apoderament de les dones, la promoció de la igualtat entre homes i dones, la construcció de pau i el desenvolupament dels països empobrits. Aquests percentatge s'hauria d'assolir **al llarg de la propera legislatura**.